

Fra: Olaf Gresvik
Til: OED-Energikommisjonen
Kopi:
Emne: Innspill til energikommisjonen
Dato: 4. september 2022 16:23:44

Hei,

Jeg er klar over at energikommisjonen kanskje ikke lenger tar i mot innspill, men ber allikevel om at dette tas inn – situasjonen endrer seg og blir stadig vanskeligere for bedrifter og privatpersoner i Norge, og det kan være verdi i innspill fra oss lekfolk.

Strømkrisen har vist at det er en serie svakheter i måten det norske kraftmarkedet er regulert. Mange svakheter spiller sammen, og nå må det gjennomføres en rekke grep for å sikre stabil, forutsigbar strømforsyning i landet vårt til en pris som er til å bære for alle parter. Her er en nitrinnsplan som kan løse problemet.

Inntil videre er det overskudd av kraft i Norge, og selv om situasjonen kan endres på mellomlang sikt er det også mulig å sikre overskudd i produksjonen også i fremtiden ved utbygging, strømsparing og effektiviseringstiltak. Som årene 2021 og 2022 har vist er det avgjørende å beholde noe råderett over denne strategisk viktige ressursen, samtidig som sterk statlig inngripen historisk har vist seg å lage underlige, byråkratiske utfordringer og ineffektivitet ingen ønsker. Dette innlegget trekker opp en plan for å sikre kontroll over ressursene på nasjonalt nivå, samtidig som markedet gir effektiviseringsinsitamer og de internasjonale forbindelsene opprettholdes.

1.: For å kunne beholde styringen over kraftressursene på nasjonalt nivå må ACER-vedtaket i Stortinget oppheves. Her trenger Stortinget folkets hjelp, og der er allerede søksmålet i prosess (ved saksøker Nei til EU). Se: <https://neitileu.no/kampanjer/acer-soksmalet> . EØS- avtalen ble inngått nettopp for å sikre muligheten til å beholde selvråderett i enkelte spørsmål i motsetning til forpliktelsene i et fullt EU-medlemskap, og kraftmarkedet fremstår nå som et slikt felt. For en gangs skyld har Nei til EU rett, etter min mening. Opphevingen av stortingsvedtaket bør gjennomføres i 2023.

2.: Regjeringen - som representerer folket, som eier Statnett og eksportkablene, må si opp strømeksportavtalene og instruere om at det skal inngås nye avtaler der prisen settes i markedet for eksport/import daglig eller for egnet tidsperiode - uten at prisen innenlands påvirkes. Staten må utstede en garanti for at import i sin helhet dekkes av Norge dersom importør (Statnett/Statkraft) ikke kan betale for seg. Da kan pris på handel med utlandet settes ulikt fra prisen innenlands. Dette må skje i 2022. Oppsigelsestiden i avtalene er et år, så vi trenger en midlertidig løsning med strømprisstøtte før ny markedsregulering kommer på plass.

3.: Det må utformes en tidsavgrenset støtte som treffer alle likt, fra og med 2022. Regjeringen (Stortinget) må vedta en støtte som dekker 100% over noe nær produksjonskostnaden slik at vi sikrer full strømproduksjon - feks 35 øre/kWh uavhengig av hvem som bruker strømmen - til alle, også bedrifter, hytteeiere og skitrekk m.fl, i 2022. Da blir støtten enkel å administrere, og markedet kan fortsatt sette prisen.

3.1.: Om markedet: Argumentene om luksusforbruk osv er et sidespor, her har Spetalen gode

poeng:

<https://www.nettavisen.no/okonomi/oystein-stray-spetalen-jonas-gahr-store-og-andre-politikere-forvirrer-folk-med-bortforklaringer-om-strom/s/5-95-613265> Tidsavgresningen er ment for et år på grunn av oppsigelsestiden i pkt 1, men må kunne forlenges hvis det kreves.

3.2.: Se også denne gode utredningen fra SSB som forklarer hvorfor strømbrukerne ikke enkelt kan tilpasse seg med nytt forbruksmønster ([Utviklingen i strømforbruket, prisfølsomheten og strømmarkedet - SSB](#)), i økonomisk teori er heter en slik situasjon at etterspørselen er pris-uelastisk, noe som gir produsentene og markedsregulator stort ansvar og stor makt. Det gir en god teoretisk forklaring på at vi må ut av denne situasjonen der forbrukerne må bære produsentenes risiko.

4.: Det må utformes krav til et nytt markedsregime for kraftmarkedet: a) Ett regime for innenlandsmarkedet, der konkurranse setter lik pris i hele landet (betingelser utbygging av kabler nord-sør i løpet av kort tid, feks et halvt år. Det er kostbart, men sannsynligvis helt nødvendig for å gjenopprette tilliten til dette markedet). b) Ett eget markedsregime innføres for eksport/importmarkedet - der det settes begrensninger på eksport dersom vannmagasinene tappes ned for mye. Beredskapshensyn tilsier en prosentandel, men det er uklart for meg hva den skal være - kanskje 30% fyllingsgrad? Minimum fyllingsgrad kan sikkert regnes ut av kraftanalytikere og andre eksperter, og det må være mulig å avvike minimumsnivået ettersom det er verdifullt å videreføre daglig utjevning av kraftbehovet over landegrensene. Med tilstrekkelig flyt i strøm mellom landsdelene vil Norge være bedre stilt til å ta imot nye behov for strømforbruk, også vekst, i kommende år. Dette gir landet vårt en strategisk fordel, og på sikt én strømprisone over hele landet.

5.: Elektrifiseringen av norsk sokkel stanses. Oljeplattformene er drevet av gasskraftverk, og selv om disse elektrifiseres gir det ikke forskjell på EØS-sonens CO2-regnskap. Det er også en fordel om plattformene er selvforsynte og uavhengige av lange, sårbare strømkabler også i et leverandør-strategisk perspektiv for Norge som gass- og oljeprodusent. Med dette letter presset på den fremtidige forsyningssikkerheten av strøm i Fastlands-Norge.

6.: Videre bør «kraftkommunene» pålegges å fordele eierskapet til kraftverkene i hjemfallsretten til alle kommuner eller staten, for å sikre at alle innbyggere kan motta overskudd fra landets vannkraftproduksjon. Dette sikrer at alle landsdeler får lik interesse i den nasjonale, strategiske ressursen vannkraften er. Disse kommunene må sikkert kompenseres, midlertidig, i en overgangsfase med økte kommunale midler for å redusere uenigheten i kommunaldepartementet.

7.: Grunnrente-skatteregimet bør endres, slik at det settes en øvre grense for beskatning for å unngå dagens mulighet for å beskatte selskapene til konkurs dersom de har solgt produksjonen til (lav) fastpris mens spotmarkedsprisen er høy; grunnrentebeskatningsregimet danner i dag grunnlag for en for høy beskatning (potensielt større skatt enn hele inntekten). Målet er en beskatning som ikke skal bli større enn inntekten, og selskapene bør belønnes også skattemessig for å selge produksjonen til fastpris. Det er hårreisende at vi (regjeringen) har vedtatt et slikt skatteregime. Dette bør endres i løpet av svært kort tid (i 2022).

8.: Når det grunnleggende er på plass (1.-7., innen utløpet av 2023) kan det åpnes for innenlandsk markedsbasert prisfastsetting av strøm samt internasjonal (import/eksport)-prisfastsetting via en markeds mekanisme (Nordpool e.l.). Markedet må være innenfor en del

rammer: a) det må være tilstrekkelig nivå i vannmagasinene til at Norge ikke kan komme i rasjonerings situasjon, b) det må være gode rammebetingelser for å selge fastpriskontrakter, uten skjevhet i beskatning eller andre regulatoriske bestemmelser som favoriserer spotpriskontrakter som i dag, c) Kundene er i mange og små, mens produsentene er få og store – maktforholdet er skjevt, og det kan sannsynligvis være en fordel at kundene bruker sine organisasjoner (OBOS, Fagforeningene, NAF e.l.) til å fremforhandle avtaler som de kan benytte seg av – etter modell fra finans- og forsikringsmarkedet. Noen kunder er store (industribedrifter, statlige foretak m.fl.), og disse har evne til å forhandle fram fastpriskontrakter på egen hånd. Det må legges til rette for at kundene skal kunne velge mellom spot- og fastpriskontrakter, med en vinkling slik at fastpriskontrakter blir alminnelig løsning for strømforbrukerne. d) innenlandsk prisfastsettelse må skje uavhengig av internasjonal prisfastsettelse, ved at det kun er kalkulert overskudd og nødvendig produksjonsutjevning som tilgjengeliggjøres i import/eksportmarkedet.

9.: I dag sitter Norge i et fastlåst oppsett der selvråderetten over vår naturressurs er underlagt EUs vurdering av om det er mer effektivt å produsere i Norge på billig kraft eller om det er gunstigere å produsere på kontinentet med dyrere kraft. Dette må Norge komme seg ut av, og i den diskusjonen som vil komme må Norge spille med sitt viktigste kort: rollen som leverandør av gass og olje på mer enn 2000 TWh/år, som på alle vis setter strømeksport på ca 2 TWh i skyggen. Selv med et skille mellom innlandsmarked og eksportmarked vil EU og UK fortsatt kunne motta nesten samme mengde CO₂-fri strøm, da Norge har overskudd i sin kraftproduksjon. Det eneste de andre landene vil miste er muligheten til selv å bestemme når strømmen skal komme fra Norge. Det bør være overkommelig å forhandle om, og enighet bør være mulig å oppnå.

Med grepene 1-9 vil krisen være løst. Kraftoverskuddet vil sikre langsiktig lav pris innenlands, og overskuddet kan eksporteres for en markedsbasert pris som sikrer EU og UK tilgang til et par TWh med CO₂-fri strøm fra Norge. Norge og våre innbyggere og bedrifter kommer i en markant bedret situasjon, mens utlandet fortsatt beholder de sentrale fordelene ved samhandlingen med strøm fra Norge. Markedsbasert prising uten subsidier fortsetter å være rammene for markedet, og således vil nitrinnsplanen være i tråd med EØS-avtalens prinsipper.

Håper dette kan gi nytte for energikommisjonen,

Mvh

Olaf Gresvik